

СТАНОВИЩЕ

От: Професор, доктор на социологическите науки
Емилия Евгениева Ченгелова
Институт по философия и социология - БАН
Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за
културата", Специалност: "Социология"

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен **„доктор“** по научна специалност "Социология" в УНСС.

**Участвам в състава на научното жури по защита на дисертационния труд
съгласно Заповед № 3906/12.12.2025 г.**

Автор на дисертационния труд: **Андрей Емилов Лалов**
Тема на дисертационния труд: **Оценка на социалното въздействие на
публичните индустриални политики за
развитието на микро, малките и средни
предприятия в България**

1. Информация за дисертанта

Докторантът Андрей Лалов е възпитаник на УНСС. Завършил е магистърска степен по „Икономика“ през 1995 г., след което е започнал професионалния си път в „Праксис“ ООД като изследовател. През следващите години последователно е работил Националната агенция по заетостта и в МТСП, където е изпълнявал различни позиции, на които практически е развивал и прилагал уменията си за статистически и икономически анализи, заемал е позицията „Ключов експерт по труда“ в проекти към Световна банка, а от 2003 до 2008 г. е ръководел Отдел „Координация на програми“ към Дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“. От 2008 г. до момента е собственик на фирма „Ин Маркетинг“ ЕООД. Същевременно през периода 2005 до 2025 г. е бил хоноруван преподавател в УНСС по „Планиране и управление на проектен цикъл на програми на ЕС“.

От 2016 г. е започнал работата си по разработването на дисертационен труд, посветен на социалното въздействие на публичните индустриални политики за развитието на микро, малките и средни предприятия в България.

Професионалното развитие на Андрей Лалов е подчинено на развитието му като изследовател, експерт и консултант в области, като пазар на труда, оценка на нетното въздействие на политиките на пазара на труда, управление на данни и статистически анализи на бази данни за пазара на труда и ефектите от прилагането на активни политики на пазара на труда.

Позитивно впечатление прави фактът, че докторантът е изпълнявал такива специфични социологически задачи, като разработване на методология на изследване за оценка на нуждите от самостоятелна заетост, национални и регионални анализи, разработване на критерии за подбор и оценка на бенефициентите, мониторинг и оценка на резултатите.

Интересът му към малките и средните предприятия датира от 2003 г., когато Андрей Лалов изпълнява поредица от функции, свързани с изследването на българските малки и средни предприятия и участието им в усвояване на ресурси от структурните фондове. Тези ангажименти са позволили на докторанта да изгради задълбочени познания относно природата и механизмите на функциониране на малките и средните предприятия в България. Освен разработване на методологии и координиране на серия от национални изследвания, докторантът е участвал в разработването на политики на национално ниво за развитието на българските малки и средни предприятия. Както става ясно, този интерес се е задълбочавал с всяко следващо изследване и това логично е отвело докторанта до разработването на дисертационен труд, в който фокусът се поставя върху развитието на българските микро, малки и средни предприятия, оценено като резултат от въздействието на публичните индустриални политики.

От автобиографията на докторанта става ясно, че е бил активно ангажиран в изпълнението на 12 значими национални проекта, чийто предмет са пазарът на труда, нетният ефект от прилагането на политиките за създаване на заетост и намаляване на безработицата, потребностите от самостоятелна заетост, политиките за развитие на българските малки и средни предприятия. От методологическа гледна точка интерес представлява участието в изследването на тема „Териториално измерение на социалното приобщаване и бедността в Европа“ – оценка на качеството на методите за научни изследвания“.

В обобщение на казаното, мога да заключа, че докторантът Андрей Лалов е получил много добра академична подготовка, която е развил и надградил успешно чрез осъществяването на поредица от изследвания на пазара на труда, безработицата и заетостта, както и специфичните политики за създаване на заетост и мотивиране на безработните за реинтегриране на пазара на труда. Другият централен фокус в неговите изследвания са българските малки и средни предприятия – тяхната същност, механизми на действие,

потенциал за развитие. Обръщам специално внимание на опита на докторанта в разработването на изследователски методологии, в координирането на национални изследвания, а също и в осъществяването на статистически анализи на данни от статистически наблюдения и от социологически изследвания. Това са специфични умения, които изграждат изследовател и аналитик с определен профил. В конкретния случай тези умения са основата, на която докторантът стъпва, за да разработи иновативен и приносен в методологическо и практико приложно отношение дисертационен труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на докторанта Андрей Лалов следва класическия модел за разработване на докторски дисертации. Включва увод и четири ясно обособени, със своя вътрешна логика глави. В своята цялост трудът е консистентен и следва строга вътрешна изследователска логика. В края на дисертацията са изведени основните заключения, изводи и препоръки, до които авторът е достигнал в дисертационното си изследване. **Обемът на дисертацията е 208 страници, в това число 6 таблици и 11 фигури.**

Като елемент от дисертационния труд са **приложени** анкетната карта за количествено проучване и сценарият за дълбочинно интервю с експерти.

Прегледът на списъка на **използвана литература** показва, че докторантът е работил с 58 източника, от които се е ръководил методологически при разработването на своите концептуални виждания относително предмета на изследването. За целите на анализа и за доказване на основната теза са използвани релевантни статистически данни от НСИ, ЕВРОСТАТ и регионална статистика, чийто анализ авторът е направил успешно и с видими когнитивни резултати.

Избраната тема е безспорно актуална и дисертабилна. Докторантът е избрал да посвети вниманието си на изследването на един сравнително малко познат и рядко прилаган в българската практика инструмент – **оценката на социалното въздействие (ОСВ)**. Разработването и прилагането на различни по своя характер политики, целящи интервенция за постигане на определени цели, е нормална практика в съвременните общества. Постигат ли се обаче целите и какво е социалното въздействие от прилагането на политиките за индустриално развитие – това е централният въпрос, който попада в обектива на докторанта.

Андрей Лалов го конкретизира, като избира за **обект** на своето дисертационно изследване политиките за развитие на българската индустрия, операционализирани в рамките на „**Оперативна програма Иновации и конкурентоспособност**“ 2014-2020 (ОПИК). В частност фокусът е поставен върху един неин ключов приоритет, насочен към подпомагане на модернизацията, енергийната и ресурсната ефективност на производствени

МСП. Регионалният аспект в приложението на тези политики, целевите групи на интервенции, тематичната им насоченост, броят на сключените договори за безвъзмездна помощ и регионалната им концентрация са конкретните аспекти, към които се насочва интересът на докторанта.

Андрей Лалов си поставя **няколко ключови въпроса**, които касаят приложението на българските индустриални политики в рамките на ОПИК 2014-2020 – тяхната същност и съдържание, механизми за възлагане, заинтересовани страни, тематична насоченост на схемите за безвъзмездна помощ. Но базовият въпрос на дисертационното изследване са социалните ефекти от прилаганите индустриални политики в България в посочения програмен период, както и има ли начин по емпиричен път да се установят социалните ефекти от приложението на тези политики.

За да отговори на тези въпроси, докторантът си поставя за **цел** да анализира съществуващите български индустриални политики, да осмисли и оцени елементите на програмата и проектния цикъл на ОПИК 2014-2020, да идентифицира заинтересованите страни и целевите групи на ОПИК и да оцени въздействието върху тях от приложението на процедурите за безвъзмездна помощ.

Целта и задачите на дисертационния труд са формулирани коректно и в изисквания академичен стил. Обхващат изчерпателно и цялостно съдържанието на дисертационното изследване. Индикират много добро познаване на предметното поле, като в същото време подсказват, че докторантът има преки наблюдения и впечатления от проектния цикъл по ОПИК. Така формулираните цел и задачи са отлична основа за разработването на стойностен дисертационен труд, което докторантът действително е съумял да направи.

Основната теза на дисертационния труд е лаконично формулирана. В кратка форма е изразена същността на изследователските намерения на докторанта. Прави впечатление обаче негативната конотация на формулировката на тезата – докторантът е избрал да постави акцент върху това, което е дефицит и не се прави в публичната практика, цитирам: *„оценката на социалното въздействие на ОПИК, не се използва в достатъчна степен за подобряване на качеството на интервенциите и респективно на засилване на техния положителен социален ефект“*. С цел конкретизиране на основната теза, докторантът е формулирал четири работни хипотези. Обръщам внимание на четвъртата от хипотезите, цитирам: *„Има потенциал за подобряване на качеството, засилване на положителното въздействие и формулиране на алтернативни решения по политиките, чрез активно използване на ОСВ при програмирането на макро и мезо ниво.“* По моя убеденост, тази работна хипотеза всъщност би могла да бъде част от основната теза на дисертационното

изследване, тъй като докторантът в крайна сметка доказва, че ОСВ са инструмент с огромен потенциал за подобряване на индустриалните политики (още на нивото на тяхното планиране) и за оценяване на ефектите от тяхното прилагане.

Общото ми впечатление от дисертационния труд е много добро. Докторантът има необходимата методологическа подготовка, познава литературните източници по темата, умее критично да анализира съществуващите концептуални виждания и да аргументира своя теоретичен избор.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Благодарение на широката си методологическа култура, богатия си изследователски опит и умението да работи със статистически и емпирични данни, докторантът е постигнал значими научни и научно-приложни резултати.

За реализирането на дисертационното изследване, докторантът Андрей Лалов е приложил **интердисциплинарен изследователски подход**, като е съчетал удачно и творчески елементи от икономическата социология, анализ на публичната администрация и анализ на политиките за индустриално и регионално развитие.

Докторантът демонстрира **лекота, задълбоченост и висок професионализъм в използването на изследователски методи**. За целите на своето изследване докторантът е избрал метода на **кабинетното изследване** (за анализ на вторични данни от официални източници, като ИСУН, НСИ и управляващия орган на ОПИК), метода на **онлайн анкетата** (за изследване на мненията и оценките на бенефициентите от определена процедура, реализирана в рамките на ОПИК 2014-2020) и метода на дълбочинното интервю (за установяване на оценките на експерти по ОПИК).

Съчетанието от тези методи е отлична основа за провеждането на анализ, тъй като докато количествените методи позволяват да бъдат изведени общи характеристики и тенденции, то качественият метод е дал възможност за интерпретиране на основните предизвикателства пред приложението на процедурите от ОПИК. В своята съвкупност, използваните изследователски методи **са позволили на докторанта да постигне целите и задачите**, които си е поставил, а също така и да даде обосновани отговори на ключовите въпроси, формулирани като цел на дисертационното изследване.

Докторантът убедително е доказал основната си теза, което е основание дисертационният труд да се приеме за успешно реализиран. Това от своя страна е необходимата и достатъчна основа за присъждането на докторанта на ОНС „Доктор“.

Много добро решение на докторанта е извеждането в края на дисертационния труд на **основните изводи, констатации и препоръки**.

Силно впечатлява умението на докторанта да структурира резултатите от своя труд. Така например, **изводите и констатациите** са групирани в три категории:

- 1) Изводи относно стратегическото програмиране на индустриалните политики.
- 2) Изводи относно оперативното изпълнение и ефективността на интервенциите.
- 3) Изводи относно социалните ефекти от индустриалната политика.

По аналогичен начин, **препоръките**, формулирани от докторанта като резултат от проведената оценка на социалното въздействие на индустриалните политики са структурирани в три групи:

- 1) Стратегически препоръки.
- 2) Оперативни препоръки.
- 3) Методологически препоръки, свързани с ОСВ.

Всичко това е индикация за способността на докторанта да види своето изследване като цялостна, завършена картина, съдържаща отделни компоненти с ясна когнитивна и управленска функционалност.

В своята комплексност, изводите и препоръките имат огромен когнитивен и управленски потенциал. От една страна, те са отправна точка за бъдещи изследвания по отношение възможностите за прилагането на инструмента ОСВ, а от друга страна съдържат ценни съвети и указания за това как биха могли да бъдат оптимизирани процедурите по прилагането на индустриални политики по отношение на микро, малки и средни предприятия с оглед оценяването на постигнатите социални ефекти.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеният дисертационен труд съдържа множество аргументирано доказани научни и научно-практически тези, като сред тях могат да се открояват следните по-важни приноси.

А. Научни приноси:

- Направен е исторически преглед на индустриалните политики в България. По своя характер това обогатява както историческата наука, така и социологическите анализи в частта им, касаеща индустриалното развитие на България и специфичните политики, прилагани за развитието на индустрията в отделните периоди;
- На основата на задълбочено познаване на теориите за ОСВ, докторантът изгражда своя концептуална рамка за инструмента ОСВ

- като съдържание, структура, елементи, начини за приложение и потенциални ползи;
- Извършва оценка на социалното въздействие на една конкретно взета интервенция от Приоритет 2 на ОПИК, а именно „Подобряване на производствения капацитет в МСП“, в двете ѝ издания през 2016 и 2020 г. Оценката е реализирана на високо професионално ниво и достига до значими в научно и теоретично отношение изводи. Оценката е конкретизирана по отношение на Южен Централен район (ЮЦР)на планиране, което ѝ придава задълбоченост и цялостност спрямо микро, малките и средните предприятия от изследвания район;
 - Оценката на социалното въздействие на избраната конкретна интервенция доказва, че стопанските субекти от ЮЦР проявяват изключително висок интерес към посочената интервенция. Висока е и степента на и ангажираност на предприятията с изпълнението на проектите. Добра е усвояемостта на средствата, като в повечето случаи поставените цели са били изпълнени. В същото време, оценката на социалното въздействие показва, че социалните резултати от изпълнението на избраната интервенция трябва да се разглеждат като страничен ефект, а не като целенасочено търсено въздействие. Това е обща слабост на интервенцията и в тази посока докторантът формулира адекватни и богати в съдържателно отношение препоръки;
 - Друг силен момент в работата на докторанта е, че той доказва по емпиричен път, че *„процедурите за безвъзмездна помощ се възприемат като технически и финансови инструменти за усвояване на бюджети, а не като носители на политики. Това води до „размиване“ на целите и недостатъчно ориентиране към постигане на конкретни социални резултати.“*

Б. Научно приложни приноси:

- Най-сериозният принос в тази група е **разработването на собствена методология за осъществяване на оценка на социалното въздействие.** Методите за регистрация са избрани сполучливо и са мислени като методологическа цялост, което е позволило докторантът да постигне много добри когнитивни резултати;
- За мен значим принос е и **разработването на системата от емпирични индикатори.** Обикновено този аспект се подценява от докторантите и изобщо от изследователите, което води до това, че важни сегменти от необходимата за анализите емпирична информация се пренебрегват, като се стига до генериране на свърхинформация по отделни индикатори за сметка на други;

- **Безспорен приносен момент е дизайнът на изследователския инструментариум.** Анкетната карта е изпълнена на много високо професионално ниво. Същото е валидно и за сценария за дълбочинното интервю. Тук проличава натрупания от докторанта изследователски опит и майсторството му като учен, който умее да операционализира теоретичните конструкти и да ги превръща в техните емпирични еквиваленти. Разработените от докторанта инструменти могат с лека адаптация да се използват за оценяване на социалното въздействие от други интервенции не само в рамките на ОПИК, но и други оперативни програми;
- **Самото теренно изследване има своите силни страни.** Докторантът не е разполагал със средства, за да реализира представително за ЮЦР изследване, но и избраният от него метод на отзовалите се също е дал добри резултати. Анализът на събраните емпирични данни удачно е допълнен от анализа на експертните оценки, събрани по метода на дълбочинното интервю.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е посочил три свои публикации по темата на дисертационния труд.

Предмет на тези публикации е:

- 1) Оценката на социалното въздействие като инструмент за реално оценяване на ефектите, постигнати от прилагането на определени политики;
- 2) Гражданското участие в разработването и управлението на политики за индустриално развитие;
- 3) Методологическите ограничения пред прилагането на оценката за социално въздействие за целите на различни интервенции и програми.

Тези публикации са напълно достатъчни като базово ниво в контекста на обучението на Андрей Лалов.

Все пак препоръката ми е докторантът да положи усилия занапред да дава още по-голяма видимост на резултатите от своите изследвания. Проблематиката, която дискутира, може да резонира на най-високо национално ниво, като окаже въздействие върху програмирането на индустриалните политики по отношение на микро, малките и средните предприятия в България. Ето защо е важно Андрей Лалов да споделя своите изводи и препоръки както чрез публикации, така и чрез участия в национални форуми, където може да бъде чуто директно от субектите, имащи пряко отношение към дизайна на индустриални политики.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен коректно, като отразява адекватно и изчерпателно съдържанието на представения от Андрей Лалов дисертационен труд. Авторефератът отговаря на академичните стандарти за този вид труд, авторските тези, четирите глави и основните резултати от реализираното дисертационно изследване са представени пълноценно и вярно.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки.

Приветствам по-скоро факта, че докторантът завършва дисертационния си труд с извеждане на посоки за бъдещи изследвания. Бих насърчила Андрей Лалов да разшири своя опит чрез изграждането на универсални системи от индикатори за ОСВ на национално и регионално ниво. Друга възможност е да се изследват по-задълбочено възможностите за постигане при програмирането на интервенциите на баланс между приоритетите на програмата, от една страна, и реалните потребности на микро, малките и средните предприятия, от друга страна. Добра идея е също така да се засили партньорството между академичната общност и управляващите органи, които могат чудесно да си взаимодействат с цел оптимизиране на приложението на отделните интервенции и постигането на по-високи социални ефекти от тяхното приложение.

8. Заключение

Общата ми оценка за представения дисертационен труд е много висока. На основание на казаното в настоящото становище, **препоръчвам на уважаемото Научно жури да гласува "ЗА" присъждането на докторанта Андрей Емилов Лалов на образователната и научна степен "Доктор" по научна специалност "Социология", направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, и самата аз гласувам категорично "ЗА".**

02.02.2026 г.
София

Рецензент:
Проф. д.с.н. Емилия Ченгелова

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

OPINION

By: *Professor, Doctor of Sociological Sciences*
Emilia Evgenieva Chengelova
Institute of philosophy and sociology at the Bulgarian Academy of Sciences
Professional Field 3.1 Sociology, Anthropology and Cultural Studies,
Scientific Speciality: Sociology

Regarding: Doctoral dissertation submitted for the award of the educational and scientific degree “Doctor” in the Doctoral Program “Sociology” at the University of National and World Economy (UNWE).

I am a member of the Scientific Jury for the defence of the doctoral dissertation, appointed by Order No. 3906/12.12.2025.

Doctoral candidate : **Andrey Emilov Lalov**

Topic of the dissertation: **Assessment of the Social Impact of Public Industrial Policies on the Development of Micro, Small and Medium-Sized Enterprises in Bulgaria**

1. Information about the doctoral candidate

Doctoral candidate Andrey Lalov is a graduate of the University of National and World Economy. He obtained a Master’s degree in Economics in 1995, after which he began his professional career as a researcher at Praxis Ltd. In the following years, he worked successively at the National Employment Agency and the Ministry

of Labour and Social Policy, holding various positions that involved applying statistical and economic analysis skills in practice. He also served as a “Key Labour Expert” on projects implemented by the World Bank and, from 2003 to 2008, headed the “Programme Coordination” Department within the Directorate “European Funds for Competitiveness.”

Since 2008, he has been the owner of In Marketing Ltd. Between 2005 and 2025, he also worked as a part-time lecturer at UNWE, teaching “Planning and Management of the EU Programme Project Cycle.”

In 2016, he began work on his doctoral dissertation, which examined the social impact of public industrial policies on the development of micro, small and medium-sized enterprises in Bulgaria.

Andrey Lalov's professional development has consistently focused on his growth as a researcher, expert, and consultant in fields such as labour market analysis, the evaluation of the net impact of labour market policies, data management, the statistical analysis of labour market databases, and the effects of active labour market policies.

A particularly positive impression is made by the fact that the doctoral candidate has performed a range of highly specialised sociological tasks, including developing research methodologies to assess the need for self-employment, conducting national and regional analyses, formulating criteria for selecting and evaluating beneficiaries, and monitoring and evaluating results.

His interest in small and medium-sized enterprises dates back to 2003, when Andrey Lalov undertook a series of research roles focused on Bulgarian SMEs and their participation in the absorption of resources from the Structural Funds. These engagements enabled him to develop in-depth knowledge of the nature and functioning of SMEs in Bulgaria. In addition to developing methodologies and coordinating a series of national studies, the doctoral candidate has participated in the formulation of national-level policies for the development of Bulgarian SMEs. As becomes evident, this interest has deepened with each subsequent study and has logically led him to develop a doctoral dissertation focusing on the development of Bulgarian micro, small and medium-sized enterprises as a result of the impact of public industrial policies.

From the candidate’s CV, it is evident that he has been actively involved in implementing 12 major national projects addressing labour market issues, the net effects of employment creation and unemployment reduction policies, self-employment needs, and the development of Bulgarian SMEs. Of particular methodological interest is his participation in the study “Territorial Dimension of

Social Inclusion and Poverty in Europe – Assessment of the Quality of Research Methods.”

In summary, it can be concluded that doctoral candidate Andrey Lalov has received very solid academic training, which he has successfully developed and expanded through a series of studies on the labour market, unemployment and employment, as well as specific employment policies designed to motivate the unemployed to re-enter the labour market. Another central focus of his research is Bulgarian SMEs—their nature, operating mechanisms, and development potential. I would like to place special emphasis on the candidate’s experience in developing research methodologies, coordinating national studies, and conducting statistical analyses of official statistics and sociological survey data. These are specialised skills that define a researcher and analyst with a clearly defined profile. In this particular case, these skills constitute the foundation upon which the doctoral candidate has built an innovative and methodologically and practically valuable doctoral dissertation.

2. General characteristics of the dissertation

The doctoral dissertation of Andrey Lalov follows the classical model of doctoral research. It comprises an introduction and four clearly structured chapters with a coherent internal logic. Overall, the dissertation is consistent and follows a rigorous research framework. The concluding section presents the main findings, conclusions, and recommendations derived from the study. **The dissertation comprises 208 pages, including 6 tables and 11 figures.**

As appendices to the dissertation, the **questionnaire** used in the quantitative survey and the **scenario** for the in-depth expert interviews are included.

A review of the **bibliography** shows that the doctoral candidate has consulted 58 sources, which have informed his methodological approach to developing his conceptual views on the subject of the study. For analytical purposes and to substantiate the main thesis, relevant statistical data from the National Statistical Institute, Eurostat, and regional statistics have been used. The analysis of these data has been carried out successfully, with clearly discernible cognitive outcomes.

The selected topic is undoubtedly relevant and suitable for doctoral research. The candidate has chosen to focus on a relatively little-known and rarely applied instrument in Bulgarian practice - **Social Impact Assessment (SIA)**. The development and implementation of various policy instruments to achieve specific objectives is standard practice in contemporary societies. However, whether these objectives are actually achieved and what the social impact of industrial development policies is, constitutes the central research question addressed in the dissertation.

Andrey Lalov operationalises this question by selecting Bulgarian industrial policies, as implemented under the “**Operational Programme Innovation and Competitiveness**” 2014-2020 (OPIC), as the object of his study. In particular, the focus is on one of its key priorities, which aims to support the modernisation, energy efficiency, and resource efficiency of manufacturing SMEs. The regional dimension of policy implementation, target groups, thematic orientation, number of grant contracts, and their regional concentration are among the specific aspects analysed.

The doctoral candidate formulates **several key research questions** concerning the application of Bulgarian industrial policies within OPIC 2014-2020: their nature and content, implementation mechanisms, stakeholders, and the thematic focus of grant schemes. The core question of the dissertation, however, concerns the social effects of the applied industrial policies in Bulgaria during the specified programming period and whether these effects can be empirically identified.

To address these questions, the candidate sets the objective of analysing existing Bulgarian industrial policies, evaluating the programme and project cycle of OPIC 2014-2020, identifying stakeholders and target groups, and assessing the impact of grant procedures on these groups.

The objectives and tasks of the dissertation are clearly stated and presented in an appropriate academic style. They comprehensively cover the research content and demonstrate a very good knowledge of the subject area, while also indicating the candidate’s direct experience with the OPIC project cycle. These well-formulated objectives and tasks provide an excellent foundation for a valuable doctoral dissertation, which the candidate has indeed produced.

The dissertation’s main thesis is concisely formulated and clearly expresses the research’s core intentions. However, a critical observation concerns the negative connotation of the thesis, which emphasises existing deficiencies in public practice, namely: *“the social impact assessment of OPIC is not sufficiently used to improve the quality of interventions and, respectively, to enhance their positive social effect.”* To further specify the main thesis, the doctoral candidate formulates four working hypotheses. I would particularly highlight the fourth hypothesis: *“There is potential to improve quality, enhance positive impact, and formulate alternative policy solutions through the active use of SIA at the macro and meso levels of programming.”* In my view, this hypothesis could be effectively incorporated into the main thesis, as the candidate ultimately demonstrates that SIA is an instrument with significant potential to improve industrial policies - already at the planning stage - and to evaluate their effects.

Overall, my impression of the dissertation is very positive. The doctoral candidate demonstrates solid methodological training, familiarity with the

relevant literature, the ability to critically analyse existing conceptual frameworks, and convincingly justifies his theoretical choices.

3. Evaluation of scientific and applied results

Owing to his broad methodological competence, extensive research experience, and ability to work with statistical and empirical data, the doctoral candidate has achieved significant scientific and applied research outcomes.

The dissertation adopts an **interdisciplinary research approach**, combining elements of economic sociology, public administration analysis, and industrial and regional policy analysis in a creative and well-integrated way.

The candidate demonstrates **ease, depth, and high professional standards in the application of research methods**. He employs desk research (to analyse secondary data from official sources such as ISUN, NSI, and the OPIC Managing Authority), an online survey (to assess the opinions of beneficiaries of a specific OPIC procedure), and in-depth interviews (to capture expert assessments of OPIC).

The combination of these methods provides a solid analytical foundation, as quantitative methods identify general characteristics and trends, while qualitative methods interpret key challenges in policy implementation. Together, these methods have **enabled the doctoral candidate to fulfil the study's objectives** and provide substantiated answers to its central research questions.

The main thesis is convincingly demonstrated, thereby justifying the view that the dissertation has been successfully completed and providing sufficient grounds for awarding the PhD degree.

A particularly strong aspect of the dissertation is the clear presentation of **conclusions, findings, and recommendations** in the final section. The candidate demonstrates an impressive ability to structure the **results**. **For instance, the conclusions** are appropriately grouped into three categories:

1. conclusions regarding strategic programming of industrial policies;
2. conclusions regarding operational implementation and intervention effectiveness;
3. conclusions regarding the social effects of industrial policy.

Similarly, the **recommendations** are structured into:

1. strategic recommendations;
2. operational recommendations;

3. methodological recommendations related to SIA.

All this demonstrates the candidate's ability to conceptualise his research as a coherent and complete whole, with clearly defined cognitive and managerial functions.

Taken together, the conclusions and recommendations have substantial cognitive and managerial potential. They provide a foundation for future research on the application of SIA and offer valuable guidance on optimising industrial policy procedures for micro, small and medium-sized enterprises with regard to social impact assessment.

4. Evaluation of scientific and applied contributions

The dissertation contains numerous well-argued scientific and applied contributions, among which the following are particularly noteworthy:

A. Scientific contributions:

➤ A historical overview of industrial policies in Bulgaria, enriching both historical scholarship and sociological analyses of industrial development and policy evolution;

➤ Development of a conceptual framework for Social Impact Assessment, grounded in in-depth knowledge of SIA theories, covering its content, structure, elements, application modes, and potential benefits;

➤ A high-quality social impact assessment of a specific intervention under Priority 2 of OPIC's "Improvement of Production Capacity in SMEs" (2016 and 2020 editions), with a regional focus on the South-Central Planning Region, providing depth and analytical completeness;

➤ Empirical evidence showing that, while interest and engagement in the intervention were high and fund absorption effective, social outcomes emerged largely as side effects rather than as explicitly targeted objectives-leading to well-founded recommendations;

➤ Empirical evidence that grant-funding procedures are perceived primarily as technical and financial instruments rather than as carriers of policy objectives, resulting in goal dilution and insufficient focus on social outcomes.

B. Applied contributions

➤ Development of an **original methodology for social impact assessment**, with well-integrated data collection methods yielding robust cognitive results;

- Design of a **comprehensive system of empirical indicators**, addressing a commonly underestimated aspect of research;
- **High-quality research instruments** (questionnaire and interview guide) that demonstrate the candidate's ability to operationalise theoretical constructs into empirical measures, with strong potential for adaptation to other programmes;
- The **field research itself has strengths**. The doctoral candidate lacked the resources to conduct a representative study of the South-Central Region, but the respondent method he chose also yielded good results. The analysis of the collected empirical data was aptly complemented by that of the expert assessments gathered through in-depth interviews.

5. Evaluation of publications

The doctoral student has indicated three of his publications on the topic of the dissertation. The subject of these publications is:

- 1) Social impact assessment as a tool for real assessment of the effects achieved by the implementation of certain policies;
- 2) Citizen participation in the development and management of industrial development policies;
- 3) Methodological limitations of the application of social impact assessment for the purposes of various interventions and programs.

These publications are completely sufficient as a basic level in the context of Andrey Lalov's training.

However, my recommendation is that the doctoral student should make efforts in the future to give even greater visibility to the results of his research. The issues he discusses can resonate at the highest national level, influencing the programming of industrial policies with regard to micro, small and medium-sized enterprises in Bulgaria. This is why it is important for Andrey Lalov to share his conclusions and recommendations both through publications and by participating in national forums, where he can be heard directly by the entities directly involved in the design of industrial policies.

6. Evaluation of the abstract

The abstract is developed correctly, adequately and comprehensively, reflecting the content of the dissertation work presented by Andrey Lalov. The abstract meets the academic standards for this type of work, and the author's theses,

the four chapters and the main results of the completed dissertation research are presented fully and truthfully.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

I have no critical remarks.

I welcome the fact that the doctoral student concludes his dissertation by outlining directions for future research. I would encourage Andrey Lalov to expand his experience by developing universal indicator systems for environmental management at the national and regional levels. Another possibility is to explore in more depth how to achieve a balance in the programming of interventions between the programme's priorities, on the one hand, and the real needs of micro, small and medium-sized enterprises, on the other. It is also a good idea to strengthen the partnership between the academic community and the governing bodies, which can work together to optimise the implementation of individual interventions and achieve higher social effects.

8. Conclusion

My overall evaluation of the dissertation is very high. Based on the above considerations, I recommend that the esteemed Scientific Jury vote **IN FAVOUR** of awarding Andrey Emilov Lalov the educational and scientific degree **Doctor** in Sociology, Professional Field 3.1 Sociology, Anthropology and Cultural Studies. I personally vote unequivocally **IN FAVOUR**.

02.02.2026

Sofia

Reviewer:

Prof. DSc. Emilia Chengelova